

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
6 Aprilie st. v.
18 Aprilie st. n.

Ese în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 14.

ANUL XXII.
1886.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

CIPRIAN PORUMBESCU

Ciprian Porumbescu.

Indeletnicirea în muzică a luat la noi Românii în anii din urmă un avânt mare. De unde înainte cu două—trei decenii nu aveam nimica de însemnat de pe terenul artei muzicale, acuma putem să ne afirmăm cu un început trumos.

Atunci abia ici-colo câte un chor bisericesc înalță inimile credincioșilor evlavioși; prin teatre, concerte, ba chiar și în case particulare aplaudăm pe străini: astăzi avem mai multe choruri vocale bine instruite, cari nu numai în biserici, ci și în concerte încântă pe ascultători, operele se cântă românește de artiști de-ai noștri, în toate familiile noastre mai culte veți găsi câte-un instrument musical, chiar și poporul a început a se deprinde în muzică și mai ales în părțile banatice, avem la vr'o patru—zeci de choruri, în sfârșit avem și câțiva compozitori, cari cultivă muzica națională.

Între aceștia, încât privește Românii din Austro-Ungaria, fără îndoială locul prim compete regretatului Ciprian Porumbescu, mort atât de iute, spre cea mai mare jale a artei muzicale române, al cărui potret se află pe pagina primă a foii noastre.

Ciprian Porumbescu s'a născut la 2 octombrie 1854 în comuna Șipot din Bucovina, unde părintele său Ibracliu a fost preot. Dânsul încă din cea mai fragedă etate a sa a dat semne de talentul său musical și a început încă de atunci să studieze, usând de mijlocele modeste ce localitățile și împrejurările i puneau la dispoziție. Strămutându-se dimpreună cu părintele său în mai multe comune bucovinene, pretotdeauna cercă prilegiul a se perfecționa în arta sa iubită. La Suceava, unde făcuseră cursul gimnazial, continuă și studiile sale muzicale; instrumentul său favorit era violina, dar începuse să se deprindă și cu pianul. La 1873 terminând gimnaziul, intră la teologie în seminarul din Cernăuți, unde apoi i se dăde ocaziune a se perfecționa și mai mult, ba începuse să facă și niște compoziții bisericești și lumești, cari și astăzi se cântă. Atunci ministerul cultelor din Viena creă un stipendiu pentru un tiner cu talent musical, care să meargă la Viena, Petersburg și Atena, spre a studia acolo anume muzica bisericească orientală și rentorându-se să ocupe catedra ce era să se înființeze la universitatea din Cernăuți pentru muzica bisericească orientală. Ciprian Porumbescu recuse și el, înse — de și recomandat — nu obținuse stipendiul, căci fu acuzat, că în calitate de președinte al societății academice »Arborosa«, a stat în legătură cu arangiatorii serbării Grigore Ghica în Iași, prin care se respundea la serbarea jubileului de 100 de ani al aneșării Bucovinei la Austria. Mai mult! Bietul Porumbescu fu închis și din 15 nov. 1877 până la 5 februarie 1878, remase ținut acolo și atunci îl lăsară afară, declarându-l nevinovat. Acesta închisoare, care i tăia calea perfecționării sale în străinătate, i produse totodată și germele bolii care i stinse viața atât de curând.

Recăpătându-și libertatea, petrecu aproape un an la casa părintească, apoi cu un stipendiu de 300 fl., se duse la Viena unde se înscrise la facultatea filosofică și continuă și studiile sale favorite la conservatoriu, de unde aduse în 1881 un testimoniu escelent.

Atunci se duse la Brașov, unde ocupă postul de profesor de muzică la școlile centrale române și înființă în curând un chor vocal bisericesc.

În acest oraș, intimpinat cu bucurie de toți, el dezvoltă o activitate neobosită, care i slăbi puterile în așa măsură, încât fu silit a se duce în Italia spre a-și redobândi sănătatea. Acolo el făcuse cunoștința maestrilor italieni, fu prezentat și marelui Verdi, carele laudă mult talentul junelui nostru componist.

Durere! sănătatea pierdută nu s'a mai recăștigat. Ciprian Porumbescu fu silit a se rentorcede; nu mai vinși înse la Brașov, ci se duse deadreptul în patria sa natală, în comuna Stupca, la mult iubitul său părinte, ca să moră în brațele lui. Apoi încetul cu încetul, ca flăcarea care veștedește, s'a stins ca un cântec lin, care se perde pe aripele vântului... A murit la 6 iunie 1883.

De și tiner, el a lăsat o mulțime de compozițiuni, dintre cari unele s'au și tipărit. Numărul lor se urcă peste o sută douăzeci. Din cele multe vom aminti numai opereta »Craiu nou«, reprezentată cu mare succes la Brașov cu ocaziunea adunării generale din 1883 a Asociațiunii Transilvane, și comedia »Candidatul Linte« jucată și la Oravița, ca compozițiuni mai mari. Celelalte sânt doine, marșuri, hore, serenade și o mulțime de cântări bisericești.

Ciprian Porumbescu știea, că întocmai ca limba numai din cea populară se poate dezvoltă, astfel și muzica română numai din motive populare se poate creă. Studia dară cu mare zel muzica poporului nostru și tindea a da compozițiunilor sale un timbru original popular.

Mare pierdere, că morțea i-a ciuntat viața în flăcări, abia la începutul carierei sale artistice, înainte d'a fi putut realiza speranțele ce noi Românii aveam într'ensul!

D e c ă .

▲ noastre căi le despărțesc
Potecile vieții,
Și ele în veci nu se sfârșesc
Ca farmecul junții.

Când noi am șei să ne iubim
Ca soarele și luna;
În veci să nu ne întelnim,
Iubind în totdeauna.

Atuncea gândul teu pribeag
Când ar sbură la mine,
Să-mi crești și dorul meu cu drag
Se va oprî la tine.

Cu mii de raze va luci
A dragostei lumină,
Țăr flacăra-i nu va pâlî,
Ci în veci va fi senină.

Ș-a sufletului d'albe flori,
Vor răsări ca gândul
Și num' atunci or veștedi
Când ne-a unî mormântul.

Lucreția Suciu.

F a t a p o p i i .

— Roman în 2 tomuri. —

(Urmare).

Cu totul molcomit prin aceste vorbe, poporul se duse la ale sale, laudând bunătatea părintească a lui popa Tanase, care ține totdeauna cu satul și care și de astadată spusese, că acela are dreptate. — Așa popă bun ba să mai vești! — încheia unul exprimarea mulțămirii generale. Numai unul mai adaugă:

— Măne dară o să rupem capul dascălului, care nu-și mai încapă în piele de buiac ce este.

Și se 'mprășciară toți . . .

Pe când se petreceau aceste, pe atunci învățatorul în școală se căznea cu școlarii, ca să-i învețe geografia. Murgiu de sêră și abia se mai vedea, dar el tot nu-i lăsă acasă, căci examenul s'apropiă și nu voia să pățescă rușine. Trebuia să muncescă la os, căci omenii nu-și trimiteau pruncii regulat la școală, dar la examen totuși pretindeau ca acestia să fi 'n-vățat carte până 'n brâu.

Unul câte unul îi chemă la chartă, să-i arate punctele de frunte ale comitatului, căruia aparținea satul, și se cătrănia grozav decă cutare băiat greșia. El voia să știe toți tôte ca el, care a făcut ănsuș cu mâna sa acesta chartă, precum și alte requisite de școală, pentru cari însădar cerea bani dela comunitatea bisericescă.

Se și vedea pe bietul om ostenela multă, căci era slab, gârbovit și avea un glas lin, cât abia se aușia.

Era un învățator, care avea pasiune învăpăiată pentru cariera sa: nu făcea numai un fel de robotă, ca mulți din colegii lui, născuți pentru alte cariere.

Când el se trudiă mai tare să tórne cu găleța învățătura în capul școlarilor, de odată se deschise ușa și 'n prag se ivi o femeie slabă, ținând în brațe un copilăș, pe când alți doi se țineau de ea.

Era dascălița, care tocmai acuma băgase pita 'n cuptor și parea foarte obosită.

— Dêmbiane! Nu șefu ce potop mai gândești. — începî ea, — de nu mai lași pruncii aceștia acasă!

— Acuș, acuș! — i răspuse el.

— Dar nu vești, că suntem cu nóptea 'n cap.

Școlarii păreau că aprobă ceea ce dice dascălița, dar nu cutezau să grăescă nici o vorbă.

— Mergeți acasă! — le dice ea, deschidându-le ușa!

Băcșii n'au una nici două, ei sarîră ca din pușcă și 'n momentul următor nici unul nu mai era 'n școală.

— Îți faci de cap, — începî de nou dânsa.

De dimineața până sêra tot în școală!

— Auđi minunea pământului! Dar unde să fiu? Că doră asta mi-i slujba!

— Mai sînt și alți dascăli, dar nu stau atâta 'n școală.

— Nu-mi pasă de alții.

— Crede-me că nu se plătește să te omori atâta cu învățătura.

— Păzește-ți somnul și sêrăcia!

— Că nici n'am ce păzi decăt sêrăcia. Nu vêd banul cu atul. Plata-i mică și se plătește cu tirăita ș-atunci o dai pe treburile școlii, în loc să cumperi ceva nou. Etă că pruncii nu mai au ce să 'mbrace.

— Fii pe pace și nu me mai cătrăni! Destul me ustură pe mine sêrăcia. Dar n'ô să țină cu vécul nici asta. Am cerut să mi-se urce plata și cred că mi se va 'mplini cererea. Notarul mi-a făgăduit. . .

— Dar popi?

— Cu el n'am vorbit încă. . . Inse n'ô să se 'mpotrivescă. . . Că doră d'aceea-i popă, ca să stăruescă pentru luminarea poporului.

— Dar știi că ni-i dușman!

— Ne-a fost la alegere. Dar de atunci ne-am descurcat itele. Știi că i-am scris în cinste tótă erna.

— Și eu am cosut dealite Rachilei, când era să se mărite. . . Dar popa Tanase nu-i ca alți botezați.

— În sfêrșit nu el singur hotărește. . . Poporul me are drag. . . S'asteptăm dar fără grigi cele ce au să urmeze. . .

Nu trebuiră să aștepte mult. În ziua următoare soborul hotărî, că nu mărește plata dascălului și fiind că dânsul dice, că nu mai pôte remâne cu lêfa de

pân' acuma, totodată se alese dascăl în locul lui Ilie Trândăvescu, fratele Savetei, cu 60 fl. pe an.

Când bietul Dêmbiam auđi acesta hotărîre, două lacrimi i cădură din ochi și esclamă:

— Sermanul meu popor, cât ești de orb!

Apoi alergă într'un sullet la popa Tanase și-i dice e'o ură nemărginită:

— Popi ca dta sînt sbiciul nêmului nostru.

Și neașteptând să-i răspundă acela nici negru nici alb, fugi acasă, își îmbărbătă nevêsta plângendă, să nu se temă, că n'au să móră de fôme, că mai sînt ș-alte sate și că-și va căpêta el stațiune acuș.

Notarul îl îndemnă să nu mêrgă, că hotărîrea nu-i legală și se pôte nimici, că de bună sêmă se va și nimici, căci membrii n'au fost chemați, nici chiar pe nu el l'au înșciințat, ș-au hotărît alții, cari n'au vot.

Dar Dêmbian nu mai avea plăcere să remănă în satul acela, unde popa se opune la tot ce-i bun și frumos.

Notarul inse nici nu mai avu timp să se ocupe de trêba învățatorului, căci încă în ziua aceea eși solgăbireul să facă investigațiune în contra lui. Trei zile ținî acesta, tôte registrele și indicele fure căutate, mai tot satul fu ascultat, cu tôte acestea nu se găsi nici o pricină spre a-l puté declară vinovat.

Rachila petrecea cu luare aminte tot decursul investigațiunii și când în cele din urmă allă, că Cânepean se curăți de tôte ivinuirile, dice părintelui seu:

— Un mijloc mai avem, ca să-l nimicim. Să pornim o delatiune în contra lui pentru vr'o crimă politică.

— Joc cam primejdios! — răspuse el.

— Cine cuteză, acela 'nvinge! Las pe mine, voi direge eu trêba! Numai doi martori imi trebuesc.

— La ce? La omor. . .

— Cari să jore, c'au auđit pe notarul injurând pe regele. . .

— Atata tot? Am și dece, decă vrei. În Valeamică o sêmă de ômeni din asta trăesc.

— E bine, așa dară lucrul e isprăvit. Vei însărcină pe unul să mêrgă la judecătorie și să facă delatiunea, provocându-se la martori. Ai să vești apoi, cât de iute o să vină urmarea.

Încă în ziua aceea popa Tanase merse la Valeamică, isprăvi cu ômenii sei, a două di delatiunea eră făcută, a treia di eși solgăbireul și suspendă pe Cânepean și 'n locul lui numi interimă pe jidanul, care căduse la alegere față de Cânepean, și care acuma credea că n'are să mai iêsă de-acolo.

Intr'aceste și în Riurenii se petreceau lucruri ciudate. Spre nimirea tuturor, sosi protopopul și nu trase la preotul, ci la învățatorul, unde nu avea obiceiul să mêrgă; chemă acolo pe parocul Movilă și-i spuse, că are d'a implini o datorie neplăcută, adecă d'a face inexistență.

Părintele Movilă surise, căci se credea nevinovat și poiti pe protopopul să-și începă numai decăt lucrarea. Acela se și apucă de lucru și lucră aprôpe o sêpă mână, ascultând o mulțime de ômeni și tuburând satul.

A două di inse se și mută la notarul, pentru că nu putea să ședă atâta timp pe capul unui biet învățator și pentru că notarul avea vin mai bun.

În timpul acesta sêrmăna preotêsă umblă tot cu ghița în sin, căci i era rușine s'ô inghiță pământul. Părintele Movilă inse, neavînd frică de nimica, privi cu sânge rece, cum notarul și badea Protosie adună ômenii să mărturisescă în potriua lui; nu-i pasă de opintirile lor, că știea c'acele nu plătesc o cêpă degerată.

Ce-o fi raportat părintele protopop la consistoriu, n'a legat nimenui pe nas, nu ve putem dar spune nici noi. Se șoptiă inse, că raportul a fost destul

de aspru, căci părintele Movilă este așa și așa, căci — spuneau gurele rele — nu s'a poclonit propopului, nici nu i-a dat atare sutuță.

Notarul și badea Protosie și cu popa Tanase rîdeau în pumni și așteptau cu neastempăr sfârșitul cel mai bun. Densii erau convinși, că popa Movilă nu va mai pute rămâne 'n satul acela și popa Tanase își și croise planul să vie 'n locul lui, căci stația eră mai bună decât a lui ș-aici eră un notar cu care să putea nărăvi.

Poporul stetea și privia ce fac »domnii«. Căci totă trêba pornise dela ei, ômenii din sat n'aveau nici în clin nici în mîneacă cu delațiunea ce se făcuse. Acela îl iubiă pe părintele Movilă și numai câte-un perdevără mîngit mergea să spună la protocol vr'o minciună cu corne.

— Urit lucru să batjocorești așa pe omul de omenie! — diceau unii.

— Să-l facem noi, — adaugau alții, — domnii ar dice, că sîntem proști.

Căci, ori cum, să iasă părintele Movilă curat ca aurul, acesta cercetare totuș avea să-i pêteze onôrea. Vestea rea se lățește iute; cei ce nu-l cunosc, îl bănuiesc, ba alții pot să-l vorbescă și de reu.

Și poporul șcidea acêsta. Pentru aceea se indignă de cele ce vedea. . .

Rachila, întocmai ca comandantul general al unei bătălii, așteptă și primia șciri de pretotindenii. Lupta se 'nceinsese 'n acelaș timp în tôte locurile, și din fiecare punct primia șciri bune. Cănepean eră suspendat, părintele Movilă cu investigațiunea 'n cap și étă că tocmai sosi veste și din Valea-mică, că fiitorul cumnat al lui Cănepean a cădut, și s'a ales candidatul și fiitorul ei bărbat, Spinean.

— Ah! ce dulce e resbuarea acêsta! — își dise ea pré fericită.

(Va urmă).

Iosif Vulcan.

Concepția modernă a științei geografice

Conferință ținută în Societatea Geogr. Rom. din București.

(Incheiere).

Tot riul invetă pe locuitorii din valea lui să aibă niște idei mai exacte de elementele astronomice. În adevăr, inundația întemplantu-se la epocă fiesă a anului, eră de neaperată nevoie să se calculeze epoca întôrcerii ei, ceea ce nu se putea face fără o observație exactă a mișcării corpurilor cerești. Anul egiptean eră de 365 $\frac{1}{4}$ zile, lucru pe care celelalte popóre ale anticității l'au stabilit în mod oficial tocmai pe timpul lui Iuliu Cesar. Nu dar fără cuvânt Egiptenii disputau Chaldeilor onôrea de a fi părinții astronomiei.

Mai importantă este observația istoricilor cumcă natura solului a eseritat o influență necontestabilă asupra ideilor morale și chiar metafisice ale poporului egiptean. De amêndoué părțile Nilului, dătătorului de vieță, se allau cele două deserte, cel libyan și cel arabic. Prin spărturile munților, valurile de nêsip ridicate de furtuni pêtrundeau în roditôrea vale și pricinuiău tot felul de stricăciuni. De aceea Egiptenii aveau înaintea ochilor o luptă necurmată între vieță și môrte, cea d'intêiu reprezentată prin Nil, cea din urmă prin desert. Amêndoué, simbolisate, deveniră una »Osiris« séu geniul binelui, alta »Typhon« séu puterea cea rea.

Natura țerii siliă pe Egipteni să iea de timpuriu o mêsură ôre-care în privința morților. Ei nu puteau să-i îngrope în vale, care deviniă din ce în ce mai îngustă și unde revêrsările periodice ar fi violat mormintele lor, nici să-i arunce în rîu, care pentru densii eră pré sacru, pentru ca să-l spurce cu cadavre ome-

nești. Dar de o parte și de alta a văii se întindeau șiruri de înălțimi, d'asupra cărora remășițele celor morți se puteau odihni nespêrând și nesupêrate. Caracterul antiseptic al climei le insullă ideea de a aperă cadavrele în contra descompunerii și practica înbălșămării le asigură pentru totdeuna contra timpului, care strică tôte.

Astfel în prima fază a esistenței fie-cărui popor, istoria se confundă cu geografia. Odată imprimate ôre-cari idei și aptitudini prin puterea climei și a solului, aceste elemente psihologice încep a produce inse-le o lume nouă internă, care la rëndul seu lucrăză asupra naturii și o supune voinței sale. Într'un grad primitiv de cultură, omul este un produs local. Într'un grad inse de cultură mai înaltă, el nu numai că se împotrivesce presiunii fizice, dar încă preface natura într'un produs artificial. Așa, oceanul Atlantic, acest abis infiorător pentru cei vechi s'a transformat pentru noi într'o simplă vale umplută cu apă, depe marginile căreia noi ne putem cunoșce ideile prin mijlocul telegrafului, așteptând să ne transmitem sunetele cu ajutorul perfecționării telefonului. Riturile imense, mari mai înainte erau niște hotare, sînt astăzi mijloce de comunicație pe atât de lesniciôse pe cât de eftine, și omul aruncă poduri peste cursuri ca Niagara și Mississipi, așteptând să utilizeze în niște moduri minunate puterea motôre a acestor colosale volume de apă. Chiar marea se civiliséză și se supune capriciilor omului, și valurile sale furiose rămân fără putere în fața digurilor olandeze. Lacurile netrebuinciôse séu vătêmătôre ca Fucino și Harlem se preface în locuri arabile, ba chiar Zuyder Zzee este pe cale de a da muncii omului sute de mii de pogône de pămênt cultivabil. Deseretele se vor preface în mări rêcoritôre și plutitôre, ér întunerecul noptilor și cêta oceanului eră cât p'aci să dispară pentru totdeuna de pe oceanul Pacific prin crearea faimosului bulevard proiectat de un mare capitalist american. Dêcă cerul nu trimite plôia la timp, omul șcie să remedieze acêstă întârziere séu neesactitate a naturii inventând tuburi de drainage și transformând scôrța pămêntului într'o piele străbătută de mii de vine și artere prin cari circulă liquidul dătător de vieță. Istmurile incomed cedeză înaintea trebuințelor omenești: Suezul s'a prefăcut într'un drum admirabil pentru corăbii, și astăzi istmul de Corint, de Panama și altele analoge se vor supune de asemenea insistențelor civilizațiunii. În fine munții scot la lumină prețioasele lor avuții, și dêcă vre-unul din ei împedecă comunicația dintre o climă și alta, sfredelul pneumatic îl pătunde cu cea mai mare ușurință și preface Monte Cenisio, St. Gotthard și Arlberg în niște trecători sigure și lesniciôse. Cu modul acesta omul sileșce natura a-și corege defectele de a fi amica, ba chiar sclava lui.

Știința geografică, în faza sa actuală, nu se mîrgineșce la o nomenclatură sêrbedă de nume proprii și cifre. Ea caută pretutindenii condițiuni simultane și dependințe mutuale, anume relațiuni neîndoiôse între om și pămênt. Ea nu distruge personalitatea omênescă, făcênd-o rôba vecinică a circumstanțelor fizice, nu descuragéză silințele nôtore, pentru că ea ênsă-și recunôșce că aptitudinile individuale dobêdite din impresiunile naturii séu prin transmitere ereditară sînt în posesiunea individului, care, mulțămită acestui capital personal, lucrăză prin forța sa proprie cu o inițiativă completă și cu o responsabilitate deplină. Determinismul geografic, departe de a descurajă pe om dovedindu-i dependența sa de natură, mărășce din contră speranțele și puterea lui, arêtându-i cum, din creațiune a solului, el a ajuns domnul naturii întregi. Imprejurarea că faptele se lègă în

lumea socială, ca în cea fizică, a dat omenilor mijlocul de a prevedea și de a schimba până la oarecare punct evenimentele atât fizice cât și sociale; căci, precum așis un mare cugetător, omul poate că știe, și deci noi suntem cu atât mai stăpâni pe sorta noastră, cu cât descoperim mai bine prin observație și reflecție raporturile reciproce ale fenomenelor. În natură, faptele nu ni se înfățișează izolate, ci în totdeauna însoțite de un grup întreg de fapte secundare cari sunt dependențele lor; de asemenea ele ni se prezintă precese sau urmate de altele, de cari sunt condiționate sau pe cari le condiționează. Când după un șir îndelungat de observațiuni și experiențe am ajuns să cunoștem condiția necesară sau cel puțin suficientă a unui fapt, apoi condiția acestuia și așa mai încolo, atunci am isbutit să formăm un lanț neîntrerupt, în care nu avem decât să schimbăm un singur inel, pentru ca de-odată cu acest inel ce se află în puterea noastră, să schimbăm neapărat pe cel ce urmează imediat după dânsul, care la rândul său va imprimă o schimbare identică sau analogă celui ce vine după dânsul, și așa mai încolo; așa că, în cele din urmă, cu ajutorul unui singur fapt pe care îl putem modifica după voința noastră, noi suntem în stare să modificăm un sistem întreg de fapte și idei. Tot progresul omenirii stă în cunoșterea exactă a acestor dependențe și condițiuni. În acest mod progresul științei mărește puterea omului și pune la dispoziția lui totă fenomenalitatea. Faptele prezentându-se în totdeauna ca un complex de condițiuni și dependențe, este de ajuns ca omul, cu totă slăbiciunea puterilor sale, să-și pună mâna în acest mecanism al naturii și să schimbe un singur șurub, pentru ca să necesiteze o modificare enormă în tot jocul mașinei, modificare de care el se va servi pentru binele și fericirea sa proprie. Săparea unei mări artificiale, străpungerea unui tunel, înființarea unui drum de fier, secarea unui lac și alte lucrări de felul acesta sau de ori care alt fel, pot să aducă nu numai înlesniri necalculabile bunului trai sau comerțului locuitorilor, dar încă să schimbe întreaga lor economie națională și prin aceasta întregul sistem al ideilor lor asupra omului și lumii.

Dacă studiul istoriei se va urma pe calea deschisă cu atâtă fericire de Humboldt și Ritter, și dacă urmașii lor vor fi în stare să completeze opera începută cu atâtă știință și geniu de dânsii, atunci această disciplină devine știința *κατ' ἐξοχήν* și, precum așis marele geograf al vechimii, Strabo, nu există știință mai vrednică de atențiunea filosofului decât geografia.

Aug. Demetrescu.

Din epistolele de amor ale unui învățat

— După Iulius K. —

Iubita mea!

Mii de scuse; — nu-mi puteam inchipui nici odată, ca așa ceva să fie posibil: 24 de ore sunt deja, de când ceva ascuns îmi frământă mintea, îmi preocupă totă ființa, me urmărește la tot pasul; cu Ea visez, cu Ea dorm, cu Ea me pomen, — ertă-me draga mea, — dar această Ea nu ești Tu. Dumneșul meu! cât de ingenioasă e structura corpului omenesc și totuș cât e de ulogă pe lângă secretele intelectului.

Nu desperă înse, căci există cea mai intimă legătură între amor și preocupățiunea științifică; pe aripile amorului m'am ridicat și eu până la acea culme, unde știința și se pare a fi cea mai incântătoare plăcere, unde aspirațiunile inimii și ale minții se topesc într'o armonie cerescă. Iubirea sinceră și adevărată nobilizează peptul sincer și adevărat.

Nu e teorie această, ci sperinț convins despre acest adevăr. Pentru că

vădut experimentul lui Foucault, după ce am vădut, — da! am vădut cu ochii mei proprii, că pământul într'adevăr s'nvirte 'mpregiurul osiei sale, după ce uimit de puterea minții omenesci, am ajuns acasă, — — — la toate acestea, ce am simțit nu știu, — de sigur îmi perdusem presința. — da! la tine nu m'am gândit de fel, — mi se pare înse totuș că nu vedeum, decât tot pendule de ale lui Foucault. Me inchipuiam călare pe o pendulă uriașă, cu carea, ca 'ntr'un scrinciob, voiam să me conving, decât în realitate, tot ce se află 'mpregiurul meu, se rotește și numai eu cu pendula mea rămân într'o direcțiune, urmând mersului (pulsului) anterior. — Convingerea dorită înse totuș nu mi-o puteam procura; numai după ce și tu apăruși lângă mine, începură toate a-și urma cursul lor regulat: case și arbori mi se închinău mie, er stelele se rotiau în rînd frumos. Atunci începui a me mai ușură nișel de greutatea nespūsă, ce me tortură până aci; ca pe nesimțite începui eu a predomni toate. Probai a pune deci și eu în lucrare experimentul greu, de dragul Teu; me simțiam fericite privind cu fală, cum te delectai și Tu în espunerea și esplicările mele.

Ce călătorie strajnică am mai făcut. N'a fost de ajuns aceea, că 'n Paris ne-am convins deja, cât de ascultător e pământul în rotirea sa, ci ne-am suit și la pol și ș-acolo am pus în mișcare scrinciobul nostru, spre a ne delectă din nou în privirea simplității acestei regularități.

Nici nu constatasem bine, că aici pendula în decurs de 24 de ore rentor e ér în direcțiunea din carea începuse a se mișcă și am și ajuns la equator spre a experimentă contrariul; aici pendula se legănă în continuu tot într'o direcțiune.

Numai însoțit de o iubită mult adorată, e posibil a face în 2—3 ore o astfel de călătorie!

Scumpa mea Iulia! Etă că deabiă acum observ, cât am devenit de ridicul, — dar se poate, că și acum visez: îți prescriu o fantasiă, a cărei cauze, temă Tu nu le cunoșci de fel! Pardonéză-me, Te rog, căci sunt de tot zăpăcit; nu pot întrelăsă înse, de a nu-Ti comunică și Tie această descriere interesantă. Aibi deci milă, fi atât de grațioasă și cetește această epistolă până la fine; după aceea . . . »da capo«.

Când îmi aduc aminte, de serile acele fericite, ce le-am petrecut amândoi sub nuc, unde Tu cu atâtă interes ascultai esplicările mele, capăt din nou curaj și o speranță liniștitore îmi șoptește, că Tu nu numai trupește, dar și sufletește me vei însoți pretotdeauna.

*

Ieri pe când me preumblam dintr'o stradă, me la distras cu totul, ca și când cine mai și știe să mă m'asă fi bătut capul, — pe neașteptate dau nepăsător amicul meu Lamoin. »Ei! dar ce-o mai fi și tu? — de bună sēmă voești să oprești pământul în mișcare puternic ț-ai pironit ochii 'n el«. — »Ba știu că tu ești mai supăr și eu, — de altfel nici că t-ăș pot să spun decât me și gândiam la ceva«. »Aha! te poți observa dânsul. Șciam câte ore bat.

»Intradevăr ție nici că ț-ar sta reu a sta și tu gândești, cum s'ar pute opri pământul în mișcare«. »Mulțămesc frate, — strigai eu în gură mare și mi p'aci să uit, că ađi se produce Foucault cu experimentul său, — mi-a șburat cu tot din minte, pentru că renunțasem la speranța, de a mai pute căpăta bilet de intrare la Pantheon«. — »Destul de reu din partea ta, că în astfel de casuri nu te adresezi la câte un om mai practic decât tine. Deastădată haide înșoptește-me pe mine unde merg eu; dar ce ved? tu ești acumă ești distras cu fantasiile tale, pe când veđi șvitarea la mine 'n mână«. — dicend acestea — imi

arată invitarea. Mai că începusem a-l îmbrățoasă în mijlocul mulțimii, ce umplea strada, atât de mare mi-a fost bucuria.

Mai bine de 3 ore cât am fost la olaltă, tot despre acest experiment ingenios am vorbit. De ore-ce și acum me preocupă succesul splendid al acestei încercări, me simt ferice, că-ți pot vorbi și Ție despre el, iubita mea Iulia! — me simt ferice, căci conștiința îmi prevestește, că și Tu te vei bucura, când le vei înțelege toate.

Eu explicarea mea o leg de acel adevăr fundamental, pe carele noi în mai multe rânduri l'am aplicat; adică: că un obiect pus odată în mișcare, în continuu se va mișca tot într'o direcțiune neschimbată, până când ôrecare cauză dinafără nu-l va împedea în această regularitate.

Aduți numai aminte de una din acele seri plăcute, în cari fericirea noastră cea mai mare eră, să ședem lângă olaltă și să admirăm mișcarea lunii, măsurându-i calea pe crengile nukului sub carele ne aflam. Numai decât se născu în noi întrebarea: că ore de unde provine această mișcare a lunii? În decursul vorbirii noastre Te-ai convins, că mișcarea lunii, că mișcarea celorlalte planete e vecinică; cauza inse noi nu ne-o putem explica destul de clar. Corpurile cerești nu sânt impedeate în mișcarea lor de nimica; e de ajuns deci puterea atractivă a sórelui, ca ele fără cea mai mică perturbare, să-și urmeze în continuu rotirea lor impregiurul sórelui. Decă corpurile cerești ar avé să lupte cu atâtea neajunsuri, ca și corpurile cele pământesci, cari au să învingă rezistența aerului séu frecarea unui corp solid, atunci nu ș-ar pute nici ele urma cu atâta constanță și regularitate calea lor.

Din acest adevăr fundamental rezultă mai departe regula: că un corp, ce se află odată în mișcare, cu greu se va pute abate din direcțiunea apucată, mai cu semă când mișcarea e foarte repede. Corpul ce stă pe loc într'acolo pornește încotro-l împingem; cu totul altfel la un corp pus în mișcare; acesta nu-și va părăsi nici decum direcțiunea primară, de l-am împinge ori și cât într'o altă direcțiune. Cu cât e mai mare massa (greutatea) corpului și cu cât e mai repede mișcarea, cu atât mai grea va fi abaterea de la direcțiunea apucată.

În urma acestor premise, rentore la fenomenul, ce am vădit să Ți-l explic.

Inchipuește-Ți. — dulcea mea! — un corp greu acățat de capătul unui șinor, așa, ca să se potă legăna în coce și în colo, ca un scrânciob. Decă capătul opus al șinorului va fi legat de un punct firm, ca să descrie o linie verticală și vom mișca corpul din loc, acesta în urma greutatei sale, va pică înapoi în punctul gravității, ba în urma impulsului capătul prin mișcare, va trece și în partea opusă, apoi éráș va căde înapoi. Acest aparat se chiamă »pendulă« și mișcarea séu mai bine dis balanțarea lui »legănarea pendulei«.

Se pote, că Tu fiind curiosă dela natură, vei probă să observi intuitive acest fenomen. Căutând prin culina, din întâmplare dai peste plumbii dela câmpenă; legi unul de o ață, îl aduci în mișcare și aparatul e gata.

Fă numai acesta și te vei convinge cu ochii de adevărul explicării mele de mai sus. Când plumbul stă pe loc, el ascultă necondiționat fiecărei lovituri, de ori unde va veni aceea; punându-se inse odată în mișcare se va legăna tot într'o direcțiune anumită și nu va mai cedă amăgirilor tale de a-i da o altă direcțiune nouă: nu se va mișca mai mult în direcțiunea anterioară, dar nici în direcțiunea, pe carea ai voi Tu să i-o dai, ci sub impresiunea momentană a ambelor puteri deodată, va luă o direcțiune cu totul nouă, o direcțiune mijlocie și va descrie o elipsă.

Că cât va fi ața Ta mai lungă și plumbul ce-l vei folosi mai greu, cu atâta mai frumos și mai clar va apăre acest fenomen. Tu, de sigur, nu vei trece cu atențiunea nici împrejurarea aceea, că cu cât va fi mai lungă pendula, cu atât mai a lene se va legăna și mai mult timp i va trebui spre a-și face odată calea dintr'un capet până în celalalt.

Putem susținé deci cu totă pozitivitatea, că pendula în balanțarea ei nisuește totdeuna a-și păstră neschimbată direcțiunea legănării.

De ore-ce ai avut bunătaea a me acompania până aici cu atențiunea, sper că nu me vei părăsi nici mai departe! A bravo! étă aici și mescuța Ta de toaletă; cu atât mai bine, de acum ne vom amusa încântător. Să ne ocupăm puțin cu acest obiect, pe carele Tu-l cunoști destul de bine. Mescuța acesta coresponde de minune seopului meu. — Partea deasupra (tabla mesii), se rotește și se allă pe ea doue colonne destinate spre a ține oglinda; escelent! Noi le vom eliberă de această greutate și ele ușor vor consimți, ca la olaltă să ne servescă de capătai pendulei noastre. De virfurile lor vom încordă o ață, ér de acesta vom legă pendula.

Acuma să aducem pendula în mișcare în ôrecare direcțiune și lucru natural, după cele descrise, ea se va legăna tot în una și aceea-și direcțiune, până ce, scădendu-i puterea, va sta pe loc. Ce se va întâmplă inse, decă în decursul legănării vom rotă puținel tabla mesei cu colonnele, cari țin pendula? Legănarea pendulei nu-ș va strămută direcția și nu va urmă de fel rotirei, ci va rămâne neconturbată în direcția de mai înainte; rotirea columnelor ce-o țin nu va esercia asupra ei influință așa de mare, cât să fie constrinsă să se abată din calea sa. Șinorul pendulei se va suci, în urma rotirei, ba chiar și blumbul se va întorce; toate acestea influințéză inse foarte puțin asupra direcțiunii de balanțat: pendula rămâne în direcțiune (linie) nestrămutată. Decă s'a legănat cătră ferestră și acum după rotirea mesuței, tot cătră ferestră se va legăna; ér decă vom însemná pe mesuța cu o linie direcția anterioară a legănării, ne vom convinge că direcția legănării după rotire, va tăia linia trasă pe mesuța.

Étă acum tot ce se allă pe mesă se rotește și numai pendula acățată rămâne neclintită în legănarea sa, ca și când nu s'ar fi întâmplat nimica.

Inchipue-ți acum o pendulă mare acățată în mijlocul unei sale mari, ce se rotește. Rotindu-se sala, cu ea deodată se vor mișca toate obiectele, ce se vor allă intrênsa, ba chiar și noi... numai pendula va rămâne nealterată în direcția sa. — La început nime nu ar crede, că sala se întorce, ér pendula stă pe loc, ci ori și cine ar dice, că pendula își schimbă direcția séu se rotește. Așa e în viața de toate zilele d. e. când cineva se allă în mișcare, i se pare, că toate obiectele din pregiurul séu se mișcă, numai el stă pe loc; decă cineva nu urméză publicul mare în slăbiciunile lui, se dice despre el, că degeneră. Scrutătorul obiectiv inse, străbate cu mintea întunerecul aparinței și recunoște adevărul.

Mintea sănătoasă se pote convinge deci foarte ușor, că o pendulă agățată suprațetii pământului, nu se va învîrte cu pământul deodată, ci va rămâne în direcția sa, precând celelalte obiecte, se vor rotă toate în juru-i. Privind simplu acest fenomen vom dice, că pământul stă pe loc, ér pendula își strămută în continuu direcția balansării.

Acosta în așa rară a pendulei a produs în Foucault ideia gamblă dela demonstră vizibil, că pământul se învîrte în jurul oslei sale.

Te rog, angeul meu! ia acuma o portocală (pomoranță) și o consacrá științei. — Unge-o drept

prin mijloc cu un fusuleț. Inchipue-ți, că portocala ar fi pământul, carele se învîrte în jurul osiei sale ca portocala în jurul fusului. În decursul învîrtirii pune un lineal la locul prin carele ai băgat fusul, va să dîcă la polul pământului, dar astfel încît să nu se miște de fel.

După ce portocala va fi făcut un pătrariu din rotirea sa, linealul ne va areta, pe cercul inchipuit împrejurul polului, că a ramas înapoi cu un pătrariu de cerc, ăr când portocala va fi făcut rotirea întregă, linealul va ajunge pe locul de mai nainte s'eu mai bine dîs: va acoperi suprafața portocalei aceeași linie, pe carea a acoperit'o nainte de a se începe rotirea.

Pune-ți acum linealul într'un alt punct al portocalei, așa inse ca vîrfurile linealului să fie într'una îndreptat tot cătră fus, și Te vei convinge de un alt fenomen, nu mai puțin interesant. D'că voim ca linealul să steie neclătit tot într'un punct, va trebui să se miște cu portocala deodată; e mai de lipsă inse și aceea, ca să arete în tot momentul direcția nestrămutată a pendulei; vom mișcă deci s'eu mai bine vom ține linealul pe portocală astfel, ca totdeauna să fie paralel cu pozițiunea dela început. — Să ne însemnăm pe portocală linia, în care se află linealul nainte de a se învîrte portocala și apoi direcția în carea stă pendula după ce s'a rotit un pătrariu de cerc și vom ață, că aceste două linii se taie una pe alta formând un unghiu; acest unghiu nu va corespunde, inse rotirii portocalei, ci va fi mai mic ca un pătrariu de cerc.

Haidem, în fine, cu linealul până la mijlocul portocalei! la equatorul pământului, să vedem cum ne va succede experimentul aci. De ore-ce linealul trebuie să stee tot într'un punct, respective într'o linie, va trebui să-l învîrtim cu portocala deodată și așa direcțiunile lui vor fi în tot momentul paralele.

Speroz, că din cele de până acuma Te-ai convins, că o pendulă cu legănarea ei neclătită, mai ușor ar'etă la poli învîrtirea pământului, decăt la equator, de ore-ce cu căt ne îndreptăm mai tare dela poli, cu atăt mai mică va fi declinarea, până ce la equator dispăre de tot.

Sermani ômeni! Locuitorii dela equator nu pot observa cea mai frumoasă minune a puterii dumnezeșci, nu se pot convinge, că pământul se roteșce în jurul osiei sale.

"Eu inse m'am convins, că am și veđut cu ochii!

Când pășii mai înt'eu în Pantheon, cu amicul meu Lamoin, niște fiori reci me cuprins'eră pe nesimțite! Acesta e așa dară acel edificiu măreț, în carele, cel puțin după mörte, s'au unit cele mai contrare spirite ale seclului nostru: a unit pe un Voltaire cu Jean-Jaques Rousseau. — Acesta e edificiul pe carele l'a redicat simțul de pietate și recunoșcintă; sanctuarul recunoșcînței nobile, pe carea șciința o aduce j'erfă geniului supranatural, nobilului și mărețului spirit al inv'etatului italian Galilei, cădüt prada inv'etaturilor sale despre mișcarea pământului. Aici în acest locaș consacrat religioșității și pietății adev'erate, aici să vină servitorii lui Dumnezeu, spre a se convinge, ce nedreptate strigătore la cer au comis ei, într'un moment de convulsione a devotațiunii compătimitore.

Un fir subțire de oțel ce formă pendula și ajungea din vîrfurile cupolei până la pământ, mi se părea că l'egă cerul cu pământul. Pondul, ce era acățat de sirmă cumpeniă 28 kgr. ăr sirma era de 67 metri de lungă. Plumbul era la cap'etul de jos ascuțit și când sta pe loc, ar'etă drept în mijlocul unui cerc de 6 metri în diametru s'eu 18 metri în periferiă. Cercul era desemnat pe o tablă de lemn și cu cea mai mare acurateță împărțit în graduri, ăr gradurile în părțile și mai mici, spre a pute observa căt r + și

mai ușor declinarea pendulei, respective rotirea pământului.

În fine Foucault, cu ingrigirea cea mai mare, de a nu fi conturbat din vr'o parte, puse pendula în mișcare. O tăcere mortală se făcū deodată. Ôșpetii prezenți, formând o cunună mare și frumoșă, priviau uimiți la marele inv'etat al patriei și așteptau cu neastemper momentul când vor pute vedē legănarea acestei pendule neobicinuite. În realitate și legănarea pendulei era ceva rar; deabiă în 16 secunde își făcea odată calea dela un cap'et la celalalt. Cu greu i vine omului a crede, că aci nu lucră nici o machină complicată, v'edēnd căt de lung timp ține legănarea, în urma pondului mare, carele cu atătă ușurătate învinge resisțița aerului, încăt mai nici că se pōte observa decreșcerea legănării; ține în continuu 5—6 ore.

Nici nu me incumetam a crede vr'odată, că încă înainte de 1 s'eu ½ oră, se va pute observa declinarea. După ce inse Foucault publică rezultatul socotelei sale, adecă: că în Paris declinarea tot la 5 minute face un grad, începui a urmă mai cu mare atențiune cap'etul pendulei și 'ntr'adev'er la fie-care minută se putea observa destul de clar declinarea.

Ba, ce e mai mult, după fiecare balansare, se putea observa o declinare de 2 mm.

La început mi se părea, că pendula se învîrte împrejurul cercului. După ce inse me pusei pe gânduri și cugetai mai serios asupra adev'eratei cauze a acestui experiment, într'atata me împăcai cu ordinea, în carea se înt'emplă acest fenomen, încăt pare că vedeam cum cercul se învîrte sub pendulă și simțiam cum se roteșce tot templul cu mine.

Resultatul experimentului Tu-l cunoșci deja, că Ți-lam povestit la începutul epistolei mele. ăr uite! parcă și acuma încă tōte se mișcă cu mine; precum se vede, acuma trebuie să gāndesc în ce chip a-s pute cumva oprī pământul în fuga lui. căci de abiă me mai pot ține pe piciorē pe acest glob sburdalnic.

G. D.

Voinicul și mândra sa.

— Baladă din Ardeal. —

Ţolo 'n d'el în cel muncel,
Odiñeșce-un voinicel,
Māndru ca ș-un pānel
Și vitēz numai ca el.
— Voinicul se odiñniă
Obosit de calea grea;
Că el dōră se 'ntorcea
Din tab'era mare grea;
Dela gura Oltului,
Chiar din ț'era turcului.
Dar voinicu-i necăjit,
Sup'erat și obosit,
Nu atăt de lunga-i cale,
Fără de durerea-i mare,
Că acasă a lāsāt,
Când în tab'eră-a plecat:
O copilă mititică,
Frumușică, tinerică,
Cu statul de zinișoră,
Cu fața de lebediōră,
Cu trandafiri pe guriță,
Pēna corbului 'n cosiță;
Ș-apoi ochișorii ei,
Prisnă*) doi lucēferei, —
Cari pe el l'au fermecat.
Cu dragoste l'au 'mb'etat

*) Chiar = tocmăi.

Și l'au făcut ca să vină,
 Chiar din tabăra păgână,
 Să vină să-i vedă-o sēră,
 Și-apoi să se întorcă ēră,
 În bătaia cruntă-amară,
 Fără frică c'o să piēră.
 — Și cum el acolo sta,
 Și 'mpregiur că se uită,
 Din gură mereu oftă,
 Din inimă suspină,
 Țr din ochi tot lăcrimă. —
 Că reu tare se teamea,
 Că copila l'a uitat,
 Jurământul ș-a călcat;
 Pe el nu l'a așteptat,
 După alt s'a măritat.
 — Dar el reu că se 'nșelă,
 Căci mândruța-l așteptă,
 Și nici prin gând nu-i pică,
 Mândruța-i că 'nșeleaga,
 Acasă el că viniă,
 Ce făcea ce nu făcea,
 Că ea 'n cale că-i ieșă
 Numai mândră și gătată,
 Făr de gândia-i că-i vērșată

Tot din măgeran și flori,
 Să fie dragă la feciori.
 Și cum pe el îl zăriă,
 Din grai ea așă-i grăiă:
 — »Voinicele dragul meu,
 Să-ți ajute Dumnezeu,
 Vino! veți ce-ți aduc eu!
 Pe buze faguri de micre,
 Să guști să-ți trecă de jale;
 Și-un sin alb de fată mare,
 Să-l săruți cu desmerdare,
 Să-ți astimperi dorul mare.
 — Țr voinicu-i respundea:
 »Mândră, faguri n'oi gustă,
 La sin nu m'oi desmerdă,
 Până tu nu mi-i jură:
 De când de-acas-am plecat
 Câți voinici te-au sărutat?»
 — Mândra-i plângea și jură:
 Că de când el o-a lăsat,
 Și 'n tabără a plecat,
 La nime gură n'a dat,
 Că s'a temut de păcat;
 De păcat, de Dumnezeu,
 Și de jurământu-i greu!

Culesă de

I. Dologa.

Datē noue despre Arune Pumnul.

— Conferință ținută de dl Ioan Bumbac în Cernăuți. —

Societatea pentru literatura și cultura română în Bucovina arangeză de câți-va ani prelegeri publice gratuite. Societatea română cernăuțiană le cercetează cu ȃre-și care interes. Sala »Armoniei« e în aceea sēră ticsită de public, care se distrage un cias întreg la desfășurările literare ale ale prelegătorului.

Numai bine eră la prelegerea ținută de dl profesor Ion Bumbac despre Arune Pumnul. Plină eră sala cea mare a »Armoniei« de un public fȃrte ales. Observam pe dl colonel Teodor Saracin cu adjutantul seu, pe dl consilier Corneliu Cosovici cu amabila sa soție dna Aglaia, pe dl archim. consistorial și vicepreședintele societății Miron Calinescu, pe prof. Ion Drogi cu amabila sa soție dna Aglaia, și mulți preoți și domni dela țēră. Și o cunună frumȃsă de domnișore au vinit să asculte despre viața apostolului român Arune Pumnul.

Dl conferențiar seiu prin desfășurarea iscusită a temei sale a mulțami publicul, în unele pasage chiar a-l emoționă, și mai ales la aventurile revoluției din 1848.

Dsa depinse intȃiu cu colorile cele mai vii originea și viața Românului de pe corȃna s. Stefan până la 1848, când începură peripețiile tragice ale vieții lui Arune Pumnul. Tinereța lui Arune Pumnul a fost liniștită, asemenea și activitatea sa ca profesor la gimnasiul din Blaș, până ce se apropiă anul revoluționar 1848. Atuncea făcea Arune Pumnul împreună cu Avram Iancu, Balint, Barnuțiu etc. parte din comitetul de apărare al Românilor.

Sȃrtea lui eră inse cea mai nefericită chiar dela începutul erei acesteia. Căutat la Blaș Arune Pumnul fugi la comuna sa natală Cuculata, între sâtenii sei, ca să afle scăpare. Intrând solăci înșururi în sat, îl băgară sâtenii într'un butoiu mare de curechiu și-l

trecură pe lângă despărțementul militar fără a fi cunoscut.

De aci trecuse el prin munți întunecoși, prin rȃpe și mocirle până la granița Munteniei, persecutat necontenit. Trecuse granița și ajunsese sub grele ne ajunsuri la București.

Aci luă locuință într'un otel, unde se sftă și un comisar al Ungurilor. Într'o nȃpte eră să-lucidă acest comisar în odaia sa, dară iscusința lui cum și rugămintele desperate cu plânsete ale copilei comisarului, îl scăpară de mȃrte. Fugi deci a dȃua ȃi, percurgȃnd totă România, până ce ajunsese la Mihaileni într'o stare fȃrte tristă.

Cu un păpuc și o ciobȃtă trecu el granița Bucovinei și ajunsese în Cernăuți. Aci se presintă într'o ȃi un cerșitor la casa boerului vechiu român Hurmuzachi, întrebând după Alesandru baron Hurmuzachi. Aci înceară lacrimile ochii conferențiarului.

El fu bine primit și de aci începuse activitatea sa literară și pedagogică în Bucovina, a cārei rezultate le simte fie-care Român, și cari le descrise conferențiarul cu cele mai vii colorii.

Publicul se despărți fȃrte satisfăcut.

Dionisiu O. Olinescu.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1886. —

IV.

În ședința dela 22 martie (3 aprilie) dl Sturdza propune, ca scrisȃrea dlui I. Ghica despre poetul Gr. Alexandrescu, precum și teextul relațiunii făcute de dl Hășdeu asupra Marelui Etimologic să se tipărescă în Anale.

Dl Ion Ghica ȃice că scrisȃrea sa despre Gr. Alexandrescu e trimisă »Convorbirilor literare« și pentru a se tipări în Anale, va trebui reproducă după această revistă.

Propunerea dlui Sturdza se aprobă dimpreună cu esplicările dlui I. Ghica.

Dl S. Fl. Marian însciințeză, că nu va putē luă parte la sesiune, și că colecțiunea de descântece po-

porale, pentru a cărei publicare i s'a dat de Academie un ajutor, va fi tipărită până la Paști.

La ordinea zilei fiind propunerea dlui Maiorescu privitoare la participarea membrilor Academiei la concursurile ei, se dă cuvântul dlui G. Sion. Dsa ține, că nu e de demnitatea Academiei a băga în seamă lamentările și acușările spiritelor ușurele, cari nu știu ce să îndrăgească pentru a-și scușa sterilitatea. Chiar fondatorul principal al premiilor, Nășterul-Herescu, ține anume în testamentul său, că membrii Academiei au dreptul să-și prezinte lucrările lor la concurs; scopul premiilor este de-a respălăți scriitorii eminenti, er nu a încurajă persoane, cari cred că ar pute lucră.

Au mai vorbit dl I. Negruzzi *pentru*, er dnii Hășdeu și D. Sturdza *contra* propunerii dlui Maiorescu, apoi discuțunea se amână pentru ședința următoare.

Propunerea dlui Maiorescu s'a pus pentru a treia oră la ordinea zilei în ședința dela 25 martie. Au vorbit dnii Maniu, G. Fălcoian, N. Quintescu, Caragiani, *contra*, er dl Poni și Babeș *pentru*.

Se pune la vot propunerea, și se respinge cu 12 voturi *contra* 8.

Au votat pentru luarea ei în considerație dnii Maiorescu, Ionescu, Poni, Negruzzi, Melchisedec, Teclu, Babeș, Bariț; dnii D. Sturdza, I. Ghica, Aurelian, Hășdeu, Quintescu, Maniu, Caragiani, Stefanescu, Fălcoian, Bacalogh, Chițu, Brânză, au fost *contra*.

B o n b ó n e.

Zilele trecute se nățășă la dōmna Sarah Bernhardt, celebra tragediană, un actor sērac, cerēndu-i ceva ajutor. Spre a-și intemeiă mai bine cererea, i dīse: »Dōmna mea, eu merit compătīmirea dtale, caci sūnt dator trei sute franci«.

— »Și pentru asta vii la mine, i respunse dōmna Bernhardt, la o persoană care datoreșce peste-un milion? Scumpul meu domn, decă datorīile ar pute fi un motiv d'a cerșitorii, eu de dece ani ar trebui să stau la pōrta bisericii, să cer de pomana«.

Doi amici se întâlneșce pe bulevard.

— Sūnt incāntat că te întâlneșce, scumpul meu, pentru a-ți da o știre plăcută. Me cășătoreșce la finele lunii. Ce o vėduvă.

— Bagă bine de seamă la ceea ce faci! Inima vėduvelor semēnă cu apartamentele în cari găseșci totdeuna câte un obiect uitat de chiriașul de mai nainte.

Intr'o ședință a unui tribunal făcēndu-se prē mult șgomot, președintele se adresēză cātră public cu următorele cuvinte:

— Ve rog, faceți tăcere! Am judecat multe procese și n'am auzit nimic din plēdōriile părților.

Doi amici se întâlneșce pe stradă.

— De ce ești atāt de grăbit, amice?

— George s'a cășătorit eri, și me due cāt mai repede la dēnsul pentru a-i face complimentele mele, până cānd nu trece luna de micre.

Literatură și arte.

Știri literare și artistice. *Dl N. Gane* a cetit o novelă în ședința din urmă a »Junimei Literare« intrunită la dl Iacob Negruzzi în Bucureșci. — *Dl Anghel Dumitrescu* a făcut duminecă o conferință la Ateneul din Bucureșci asupra »Femeilor lui Shakespeare«. — *Dl I. Popoa*, profesor în Brașov, a ținut acolo o confe-

rință literară despre arta d'a avē o viēță fericită familiară. — *Dl Ilasievici*, profesor în Brașov, a ținut asemenea acolo o conferință literară despre originea lumii și în special a pământului. — *Statua lui Lazar*, dupăcum ne spune »România« din Bucureșci, se va desvėli în ziua de 11/23 maiu cu totă pompa cuvēnită. — *Dl I. Socaci*, profesor în Brașov, a vorbit joi în intrinirea literară din Brașov despre »Socialismul modern sėu Internaționala roșie«.

Misiunea criticei, scrie dl T. Maiorescu într'un articol »Poeti și critici« din »Convorbiri Literare«. misiune de altminteri totdeuna modestă, dar nu fără importanță în modestia ei — ne pare a fi în momentul de față mai mult de a lărgi cercul activităților individuale, de a deșteptă tinerimea încă prē amorțită de păcla trecutului și de a imbărbătă spiritele spre lucrarea roditoare. Este cu mult prē îngustă albia curentului celui nou; în drepta și în stānga trebuie deslunate alte șirōe, cari să intărăscă mișcarea principală, mișcarea ēnsăși trebuie să pătrundă mult mai afund. Fără indoieală rectificările, mai ales în materie de știință, nu vor pute lipsi uneori din o aprețiere a operelor celor mai bune; fără indoieală în mijlocul unei activități critice pentru respāndirea lucrărilor sātōșe se va simți pe ici pe colea, și necesitatea unei loviri directe în *contra* nulității, care se amestecă fără nici o chemare în ale literaturii: un energie »în lături!« va trebui dar din cānd în cānd să fie rostit în ori-ce mișcare intelectuală. Inse de aci nu rezultă, că ar fi bine să se pērdă timpul acum cu o tendință critică în *contra* acelor, cari au meritul de a represintă astăzi ēnsăși mișcarea cea bună în o parte esențială a ei.

Cărțile bisericeșci cu litere latine, cari au început să se tipărescă la Blaș, se vor continuă și de-acuma înainte. Pentru a controlă renovațiunile de limbă s'a numit o comisiune de 5 membri competenți în materie de literatură bisericeșcă și școlară, și anume dnii: Alimpiu Blasian, protopopul Blașului, ca președinte, dr. Victor Smigelschi prefect și profesor seminarial, dr. Augustin Bunea asesor consistorial, Simeon Micu profesor de teologie și Ioan German profesor gimnasial și redactor al »Foiș școlastice«.

Datīnele și credințele dela Paști. *Dl Simeon Fl. Marian*, profesor la gimnaziul din Suceva și membru al Academiei Romāne, ș-a propus să publice într'un tom separat tōte datīnele și credințele dela Paști ale Romānilor. Ca lucrarea sa să fie cāt mai completă, adresēză publicului intēiu un cestionar și rōgă pe toți aceia cari vin în atingere cu poporul să-i respundă ce știu despre: Mielul Pașcilor, Moșii Pașcilor, Cunoșcerea vrăjitorilor, Ōuele roșii, Partea sėu Ursita, Glia verde, Jucarea sōrelui, Lumina invierii, Rōta de foc, Botița, Pasca, Umblarea cu Pasca, Tragerea clopotelor, Pașcile cailor, Pașcile Romānilor, Pașcile Blajinilor, Arderea comorilor, Măcāleul, Păparuda, Stropitorul și Udatul, Cerīnele și Infrățirea și Inșurățirea.

Conferințele dlui Tocilescu, ținute la Bucureșci asupra istoriei țēranului român au fost ascultate de public numeros. În prima conferință vorbi despre originea țēranului român și indică totodată originea satelor în țēra romāneșcă. Din punctul de vedere al dreptului de proprietate, le împărți în 6 categorii: sate moștene, domneșci, boereșci, mănăstireșci, orășeneșci și slobodți. În ambele sate conferințe, vorbi apoi despre aceste sate, susținēnd că la fiecare ordine de proprietate corespundea o anumită clasă socială. Trecū apoi în revistă starea țēranului în secolii XIV—XVI, arată cāt fu aceea de tristă și cercetă cauzele cari ingreunară pozițiunea țēranului: deseale schimbări de domni, nenumeratele dări și biruri. Astfel un moșten, în timpul lui Mihai vitezul, avea să plătescă

645 aspri de argint pe an. Eroul dela Călugăreni a făcut bună de iobăgie majoritatea națiunii.

Puterea aparințelor a fost subiect conferinței ce dl C. Arion a ținut la București. Dorința de a plăce a fost totdeauna sub ori ce grad de civilizare și decât sëlbaticele reușesc să placă văpsindu-și përul roșu ori virëndu-și inelul in nas, ori altfel, apoi și dômnele nôstre nu au mai puține mijloce decât sëlbaticele, pe cari mijloce seiu să le exploateze, nu ne putem plânge, cu destulă abilitate și cu destul succes. Dar nu numai sexul slab ingrigeșce de acestea, ei și bărbații. Ei vor să fie impunători și precum Cetiwayo când judecă, își pune haină albastră și pene pe cap, tot așa onorabilii nôstri, când vor să-și dea ifose, își trântesc sticla in ochi, fac fel de fel de strâmbături. Cu tôte acestea aparințele tot domnesc, și precum Don-Juanul ingrigeșce să-i fie hainele tăiate după ultima modă, precum cel care (Dumnezeu știe cum) ș-a luat o diplomă vrë să-ți facă pe filosoful și pe invëțatul, precum politicul își pune decorațiunile cu bucurie ca să pară ceva, de sigur fără să fie: tot așa toți ingrijesc de aparințe și, lăsând la o parte din tipurile. — vom constată că din observarea societății in mijlocul căreia trăim rezultă semne, probe inechivoce ale puterii aparințelor, ne supunem ei.

Reuniunea istorică maghiară din Deva. In ședința dela 7 Aprilie n. a reuniunii istorice și arheologice maghiare din comitatul Hunedóra, ținută in Deva, secretarul reuniunii Kun a vorbit despre rescôla lui Horea și Cloșca, arătând ultimele faze ale revoltei și schițând operațiunile strategice ale revoluționarilor. In urmă istoriși ultimele momente din viața lui Horea și Cloșca. Mailand își ceti studiul seu intitulat »Date pentru o mitologie română«. Pe basa a 95 de povești populare adunate de el, caracterisă spiritele bune și rele ce vin inainte in aceste povești. König raportă despre noulă descoperiri dela Sarmisegetuza, intre care o statuă a Minervei și două ale Dianei: acestea s'au dat museului istoric din Deva.

Despre hypnotism și suggestiune dl Al. A. Bădărău a ținut, după cum aflăm din »Lupta«, o conferință interesantă in sala universității din Iași. Activitatea intelectuală a omului a dat in timpul somnului naștere la o mulțime de credințe și superstițiuni cari au avut o mare influință asupra vieții întregi. Despre ce e omul in somn și fisiceșce și actualminte, știința s'a ocupat abia in timpurile nôstre, dovadă că specialiștii s'au oertat până mai eri asupra causei fiziologice a somnului. In anii din urmă, școla franceză a dat la lumină o mulțime de studii asupra stării intelectuale a omului in timpul somnului provocat — starea hypnotică — care deschid un nou orizont gândirii și cari sunt menite a aduce o mulțime de lumină in psihologie, sociologie, drept. Conferențiarul vorbeșce de diferite metode d'a provoca somnul și cari in ultima analiză constane in insulțarea ideii de somn prin un gest seu o acțiune ôre-care interpretată de creerul mediului. Arată cum profunditatea acestui somn variëază și caracterele fisice ce ne presintă un asemenea adormit care să pôta resumă: 1. Nesimțire (anestezie) completă: i se pun sub nas mirosurile cele mai tari, i se strâpunge mâna, se electrisază prin curenții cei mai puternici și nu dă nici un semn de simțire, 2. Catalepsie. Brațele d. e. remăn țepene și corpul întreg ia poziția ce i-o dă operatorii fie ea chiar cea mai imposibilă in starea normală, 3. Automatism. Adormitul face mișcările ce i le imprimă operatorii și nu se pôte oprî la sine. Conferențiarul se ocupă apoi de manifestările intelectuale ale acestei stări, cea ce formëază partea principală a conferinței sale.

Husni și halucinațiuni este titlul conferinței ce dl dr. Urechia a ținut de curënd in Ateneul din Bu-

cureșci. Ilusiunea, a ăș, e o percepțiune greșită a unei senzațiuni reale; dar halucinațiunea e percepție fără impresiune. Trecerea dela una la alta se face pe nesimțite, încât nu putem avë un punct de despărțire intre ele, dar diferă prin gradul de realitate al percepțiunii esteriore. La halucinați creerul e vecinic in lucrare, face noulă figuri, noulă inchipuiri, creëază combinațiuni extraordinare și imposibile, dar nu stă. Și la acestea e o parte datorită alterațiunii diferiților nervi. Lăsând pe cele provenite din alcooluri in halucinațiunile cronice. Așă, relativ la aud, unii încep s'audă înteu fășituri, apoi pași, silabe, vorbe, frase etc. Unii aud injurii, alții ordine imperioșe, grozave, pe cari inconșciinte le indeplinesc la moment. Curioșe dar sânt cele ale vederii. Un fost magistrat vedea un păingine care creșcea mereu, încât trebuia să fugă ca să nu fie copleșit de grôznicul animal. Pictorul Black vedea și conversa cu toți ômenii mari ai lumii, pe cari i desemnă. Și celelalte simțuri au halucinațiuni și unele complexe. Unii cred că sânt obiecte și un inginer nebun eră convins că e busolă și sta totdeauna cu capul spre nord.

Restaurarea mitropoliei din Iași. Lucrările de arhitectură și pictură, ce se făceau pentru restaurarea mitropoliei din Iași, s'au terminat. Numai catapetêsma, amvonele și parchetul sânt încă in lucru. Decorațiunea interioară, scrie »Liberalul« din Iași, este foarte bogată: pictura, in stil bisantin, considerată in total este frumoșă, bine executată și de un colorit indestul de reușit. In detail inse, lasă de dorit ca manieră de execuțiune, și ceea ce loveșce cu deseversire vederea sânt figurile de pe bolte cari par, din cauza înălțimii prë mici in dimensiunile ce li s'au dat. E de condemnat inse gustul de a scrie, și in litere mari, d'asupra fiecărui grup de figuri, macsimile ori explicările date infățisării fiecărui tablou.

Biblioteci populare. »Telegraful Român« scriind despre necesitatea bibliotecilor populare, urmeză astfel: Școla poporală fără o bibliotecă poporală nu-și pôte complectă activitatea sa, firul ei se intrerumpe. Școla e cheia, bibliotecă e casa, și ce reu e decât ai cheia și nu ai casă unde să intrii. In acest cas puținele cunoșcințe remăn fără folos, se uită și e o mare perdere acêsta la noi, o perdere, care nu o putem din destul accentua și așa e timpul ca să ne cugetăm la îndreptarea acestui reu. Destul timp e de când am fost opăciți de intunerecul ignoranței — și in viitor nu ne e permis a mai sta departe de isvôrele recoritore, cari le oferă știința tuturor nêmurilor. O grupare a mai multor ômeni de carte, cari să scrie pentru popor și pentru bibliotecile inființând pe lângă școlile populare, o ved de o necesitate imperativă. Cumeă ađi avem o cunună frumoșică de scriitori români, nu o putem negă, dar ei sânt risipiți, nu sânt concentrați, nu lucră in o direcțiune și cu un plan anumit, ei își risipesc puterile unul in o parte, altul in alta. Dovada cea mai vie o avem chiar și in aparința multor foi și foisôre din timpii din urmă. Nu ar fi mai bine, mai consult, ca aceia, cari s'au dedicat a scrie pentru popor, să-i devină in âst mod folositori, decât ei ș'ar grupă puterile lor edând cărți pentru popor?

Broșuri noue: »Renașcerea limbei româneșci« in vorbire și scriere, invederită și aprețiată de dr. Gregoriu Silași, profesor de limba și literat, română la r. universit. din Cluș, membru onor. al societății acad. rom. sel. Fășciôra III. Edițiunea »Amicului Familiei«. Prețul 30 cruceri. — »Puterea amorului«. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Edițiunea »Amicului Familiei«. Prețul 20 cruceri. — »Probitatea in copilărie«. Schiță din sfera educațiunii. După Ernest Legouvé, membru al academiilor franceșe. Edițiunea

»Amicului Familiei«. Prețul 10 cruceri. — »Cugetări asupra raportului anual al primei diviziuni chirurgicale din Spitalul Colțea din București« emise la finele anului de dr. Fiala, șeful serviciului. — *Dreptul de succesiune* al străinilor la imobilele rurale în România, precedat de un studiu asupra raportului juridic dintre dreptul constituțional și legile ordinare de Petru Th. Missir, profesor la facultatea din Iași, a apărut acolo. Prețul 3 lei.

Diar nou. »Vasluiu« e numele unui diar săptămânal, care a început să apară în orașul Vasluiu al României.

Teatru și muzică.

Sciri teatrale și musicale. *Dra Elena Teodorini*, înainte d'a pleca la Iași, va da două reprezentațiuni la Galați, în urma rugării ce mare parte din societatea gălățiană a făcut artistei române. — *Dl G. Stefanescu*, șeful orchestrului din Teatrul Național bucureștean, a primit dela dșora Elena Teodorini un ac în briliante, cu ocaziunea beneficiului său. — *Dra Banciu*, o româncă tineră, elevă a conservatorului din Viena, a jucat cu mare succes într'una din reprezentațiunile aceluși institut. — *Dl D. Popovici*, cunoscutul și eminentul bassist, a sosit din Viena la București, unde dora va și cânta. — *Dl Teodorescu*, bassistul dela Teatrul Național din București, va fi trimis în străinătate pentru a-și completa studiile.

Teatrul Național din București. Dilele trecute s'au jucat: joi opera »Faust« cu dna Zoe Chrissenghi în rolul Margaretei; publicul a făcut artistei o adevărată ovațiune după aria giuvaerilor; porumbei, buchete, corone, coșulețe cu flori au fost aruncate pe scenă. Sâmbăta trecută pentru prima-ora pe românește opera »Ernani« cu dna Zoe Chrissenghi în rolul doinei Elvira, cu tenorul Dumitrescu în acela al lui Ernani, cu Cairetti în rolul lui Carol-Quintal și cu Teodorescu în al lui Sylva; duminică s'a repetat aceeași operă. Publicul, serie »Românul«, a ascultat cu plăcere și p'alcurea cu deosebită indulgență silințele tinerilor artiști. Finalul actului III a fost bisat. Dna Chrissenghi a primit la ambele reprezentațiuni frumoase buchete. Marți prima reprezentațiune a »Curierului din Lion« în beneficiul bătrânului artist Stefan Mihailean. În curând se va juca și drama »Râsvan și Vidra« de dl B. P. Hașdeu, în beneficiul dnei Ana Manolescu.

Negustorul din Venetia, renumita tragedie a lui Shakespeare, s'a jucat și românește la București, în se n' Teatrul Național. Traducătorul, dl Scarlat Ghica, a propus traducerea sa comitetului teatral, dar cesțiunea s'a trăgănat și stagiunea s'ar fi închis, fără ca piesa să fi fost reprezentată; deci a dat-o cu cheltuiela sa pe scena teatrului Bosel, cu concursul mai multor artiști ai Teatrului Național. Ca public au luat parte numai pesone invitate. A fost de față și regina, însoțită de dșorele Romalo și Maiorescu. Reprezentațiunea, serie »Epoca«, pôte fi privită mai mult ca o lectură bună a piesei; cu toate acestea unii din artiști au arătat ce s'ar puté face din »Negustorul de Venetia« pe scena Teatrului Național. S'au distins mai ales dnii Notara și Niculescu și dra Lacser. Scopul principal era d'a arăta unui public ales valoarea literară a traducțiunii. În acesta privință reușita a fost bună. Allam tocmai acuma, că piesa acesta s'a anunțat pe astăzi sâmbătă și n' Teatrul Național, în beneficiul dlui C. Nottara.

Un nou cor vocal. În Banat-Comloș s'a înființat de curând un cor vocal compus din plugari, sub conducerea învățătorului Iuliu Vuia și la stăruința dlor Ioan Palcu, Stefan Păcățian, Teodor Ola-

rescu, Vinc. Campanar, Nicolae Popovici, Savu Isac și Pelagiu Alessiu. Totodată s'a înființat și o reuniune de lectură, al cărei președinte este dl Ioan Palcu. Ideea d'a înființa reuniuni de lectură populare este vrednică d'a se imită și n' alte părți.

Musicalii noue: »Qadrill« după motivele operei »Nunta țărănească« de Tudor cav. de Flondor, prețul 75 cr. — La Táborszky și Parsch în Budapesta au apărut următoarele compoziții de Filip Fahrbach jun.: »Preciosa«, polca-mazurca, 75 cr.; »An die Herzenswelt« vals, 1 fl.; »Studio auf der Reis« polca-française 75 cr.

C e e n o u ?

Știri personale. *Principesa Stefania* se află în stare binecuvântată; imbucurătorul eveniment familiar se așteptă pe luna lui septembrie. — *Dl baron Leonida Pop*, adjutantul Majestății Sale și șeful cancelăriei militare, a fost decorat cu ordinul Danilo el. I al principatului muntenegrean. — *Dl dr. Dimitrie Onciul* este numit suplent la gimnasiul superior din Cernăuți, pentru istoria și limba germană. — *Dl Teodor Stefanelli*, c. r. adjunct judecătoreș în Sucéva, s'a numit corespondent al Societății arheologice din Viena. — *Dl Stefan Păcurar*, avocat în Sibiu, a fost ales deputat din cercul Sebeș la universitatea săsescă din Sibiu. — *Dl Simeon Caian*, medic în Roșia-montană, a aflat un léc sigur în contra bólei de grumazi. — *Dl dr. Iuliu Mureșan*, medic de regiment clasa II-a, a fost transferat dela regimentul de infanterie 86, la regimentul de infanterie 50, în statul maior. — *Dl Simeon Moldovan* nu a fost transferat ca subjude r. din Vêrșet la Carlsdorf, ci a fost înaintat la rangul de jude r. aici. — *Dl D. Sturdza* a plecat în străinătate la Jena și va face cu fiul său o călătorie pe Rhin.

Hymen. *Dl Dionisiu Simionovici*, c. r. profesor la școla reală gr. or. din Cernăuți, s'a logodit cu dra Zotta, fiica dlui president al tribunalului cercual d' Sucéva și deputat imperial Ioan cav. de Zotta. — *Dl Pinteș Tarnovean*, administrator silviculor în Dornavatra în Bucovina, s'a încredințat cu dra Aglaia Zurecan din Fundul-Moldovei.

Calea ferată beinșană se va deschide din Oradea până la Drăgești pela mijlocul lunei viitoare. Direcțiunea întreprinderii a invitat dilele trecute presa din Oradea-mare la o excursiune, spre a-i arăta lucrările făcute până la stațiunea numită. Timpul frumos de primăveră, ținuturile romantice și societatea colegială, făcără cât se pôte de plăcută excursiunea acesta. Terenul fiind pretotindene muntos, întreprinderea a avut să lupte în multe locuri cu mari greutateți, dar le-a invins cu succes, prin tăieri adânci și umpluturi nalte, fără d'a face un singur tunel seu pod mai mare. Trenul necomunicând încă atunci tocmai până la Drăgești, excursiunea se încheiă la cotitura dela Tásad, într'unul din punctele cele mai romantice, unde într'un barac mēsa abundanță a dlui director Szählender așteptă societatea. Se n'țelege, că nici toasturile nu lipsiră. După prânț societatea mai făcără o preumblare pe jos, studiând linia care tocmai pe acolo este mai interesantă; ascultând informațiunile ce dl director Szählender, avocatul întreprinderii dl Iosif Roman, secretarul dl Ioan Pop și inginerii dedeau cu afabilitate, și desfătându-se în pozițiunile cari încântă ochii. Sēra se rentorse la Oradea.

Cutremur de pământ în Oradea-mare. Luni sēra la 10 ore și 37 minute s'a simțit în Oradea-mare un cutremur de pământ, cu două sgudui, cari au ținut aprópe doue secunde, dar n'au produs nici o

nenorocire seu pagubă, afară de niște emoțiuni mai mari în unele case. În giurul Orăzii asemenea s'a observat cutremurul, dar nici acolo nu s'a ivit mai înfricoșat. Cutremurul cel de pe urmă în părțile aceste a fost la anul 1838.

Despre concertul din Budapesta al tinerimei române de acolo mai primiram un raport, care ocupand-se mai mult cu partea socială a petrecerii, însemnă, că au luat parte următoarele dămne: Constanța Pușcariu, Ecaterina Gall, Ecaterina Wlad, Constanța Dunca-Schiau, Leontina Roman, Aurelia Dumitrescu, Vornica, Babeș, Radulescu, Rosa Papp-Szilagy, Pop, Brancovici, Duma, Baranyai, Hugmayer, Torma, Simon, Borszéký și domnișorele: Ecaterina Wlad, Valeria Poruțiu, Alma Dunca-Schiau, Emilia Hațegan, Elena Florian, Ana Baranyai, Julia Torma, Mina Zaday, Ana Lăday, Alma Ionaș, Lina Mindszenti, Isis Jifcovici, Alma Loy. Vătavul călușerilor a fost dl Nicolae Rădnean.

Institute de credit. „Economul”, societate de economii și credit în Cluș, s-a ținut acolo la 8 aprilie adunarea generală constituantă, cu care ocaziune acționarii au desbătut și aprobat statutele institutului, declarând societatea de constituită; vârsământul al doile de 20% dela acțiunile subscrise este a se trimite la adresa directorului executiv dl Iuliu Coroian până la 8 maiu. — „Furnica”, institut de economii în Făgăraș, va ține a doua sa adunare generală în 29 aprilie st. n. — „Aurora”, societate de imprumut și păstrare în Năsăud, s-a publicat bilanțul pe anul 1885, din care vedem că profitul a fost 6,286 fl. 18 cr.

Șoolă de fete în Cernăuți. Stăruințele neobosite ale mitropolitului Silvestru Morariu din Bucovina, în interesul înființării unei școle superioare de fete în Cernăuți, au obținut rezultatul dorit. Guvernul austriac a aprobat întemeierea și susținerea acestui institut din fondul religionar al bisericeii ortodoxe resăritene din Bucovina.

Reclame teatrale. La teatrul din Verona în săptămânile trecute, nu prea se ducea lumea. Directorul se superă foarte mult de nepăsarea publicului. Publică în zăarele locale mai multe anunțuri, prin cari înșeianță pe dămnele și domnișorele morale și cinștite din oraș, că de acum încolo să fie cu mare băgare de semă la afișele teatrale. Dăcă afișul teatral va fi „alb”, atunci piesa ce se reprezintă este morală; őr dăcă afișul va fi roșu, atunci piesa nu va fi conform cerințelor morale, și rogă pe nevinovatele dșore și dămșori, ca atunci să nu vină la teatru. Zăarul „Provinciă”, în care cetim aceste rînduri, dăce că în „tote serile cu afișe roșii” teatrul e înșesat de public.

Necrológe. Ioan Popovici, paroc gr. or. în lancahid, comitatul Torontal, a încetat din viață la 3 aprilie, în etate de 67 ani, servind ca preot 40 de ani. Il gelese patru fiice: Eufrosina măritată Iosif Secoșan, Luciana măr. Samuil Vulcan, Vióra măr. Voda și Ana măr. Raichiciu. — Maria Mihailuș, fiica dlui Iosif Mihailuș din Năsăud, a reposat la 6 aprilie n. în al 20-lea an al etății.

Sciri scurte. Societatea studenților români din Paris a modificat statutele sale și a introdus un articol prin care se permite intră lucrarea israeliților români în societate; asemenea se permite discuțiunea cestiunilor sociale. — O univărsitate creșcă are să se înființeze la New-York; hotărîrea în privința acăsta s'a luat într'o întrunire a delegaților dăcelor comunități israelite din toate părțile statelor unite, ținută la New-York. — La Paris se va ține în 1889 o expozițiune univărsală și internațională; pregătirile s'au început.

Ghicitură numerică.

De Elena Silași.

3.10.-16.13. 1.13.2.16.9.... 5.6.5.7.2.7.17.10.2.6.1...
16.4.! 9.6. 14.11.10.5.12. 9.6. 14.11.10.5.12.
10.8.10.2.!...
9.7.9.6. 15.6.2.18.13.2.10.11.6. 8.6.11.6.!...
17.16.9. 19.6. 8.13.11.9.
14.11.16.5.12. 14.6. 9.16.11.4.16.2.!
10.7.16.5. 5. 2.7.8.16.5.

Terminul de deslegare e 6 maiu. Ca totde-una și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea ghiciturelor matematice din nr. 51:

I.

Negustorul a cumpărat 90 viței, 1 bou și 9 vaci. Deslegare bună primiram dela dămnele și dșorele: Emilia Anderco n. Roman, Iolanca Pelle, Julia Dariu, Cornelia Densușian, Minerva, Letiția și Hortensia Vitez, Veronica Istfay, Mariți Lucreția Pușcariu, Maria Vuculescu, Eufrosina Popescu, Julia Crișan, Maria Pop, și dela dnii August I. Mihuț, Lucian de Barbu, Antoniu Cighi, Ioan Ceantea, X. Y. Z. din Botoșani, Vasile al preotesei.

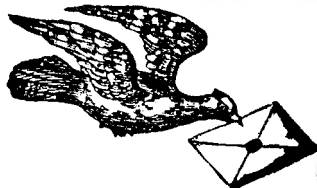
Premiul l'a dobândit dl August I. Mihuț în Alibunar.

II.

Moșul őră de 78 ani, tata de 54, fiul de 18. Deslegare bună primiram tot dela dămnele și domnișorele și dela domnii numiți mai sus.

Premiul l'a dobândit dra Eufrosina Popescu.

Poșta Redacțiunii.

Budapesta. Scrisórea pare a fi începutul unui șir de scrisori, cari dóră tóte au să torneze o novelă. Atunci se vor puté publică, dar așă n'are înțeles.

Vămpeni. Se va tipări și acesta, dar ne-ar plăcé să-i dai alt titlu.

Urtați. Așteptăm și tot așteptăm. Dóră ne pregătești vr'o surprindere pe Pașci?

Viena. Partea cealaltă va urmă în nr. viitor.

Dui P. V. Gr. în 1???

Călındarul săptămănei.

Ziua sępt.	Călındarul vechiu	Călınd nou
Dumineca a 6-a, a Florilor, c. 13.		
Duminecă	6 (7) Florile	18 (7) Florile
Luni	7 P. George Ep. Milit.	19 Antonia
Mărti	8 S. Apost. Irodion	20 Sulpițiu
Mercuri	9 S. Muc. Eupsichie	21 Anselm
Joi	10 Joia mare	22 Joia mare
Vineri	11 (7) Vinerea patimilor	23 Vin. pat.
Sămbătă	12 Cuv. Vasilie, E. Pariei	24 George

Treiluniul april—Junie începe cu numărul acesta. Acău a căror abonamente a expirat cu ar. trecut, binevóiescă a le înnoi de timpuriu. Cei ce nu mai vor să fie abonați, sânt rugați a innapoiă numărul acesta, cu să-i ștergem din șirul abonaților.